

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of International Social Research

Cilt: 14 Sayı: 81 Ekim 2021 & Volume: 14 Issue: 81 October 2021

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

BAFRA ZEMBİL ÖRÜCÜLÜĞÜ VE ZEMBİL ÖRME USTASI: NURAN GÜNGÖR*

BAFRA ZEMBİL KNITTING AND ZEMBİL KNITTING MASTER: NURAN GÜNGÖR

Sultan SÖKMEN**
Zeynep BALKANAL***

Öz

Bitkisel örücülük bitki saplarının veya dal ve yapraklarının şerit haline getirildikten sonra çeşitli tekniklerle örme işlemine verilen isimdir. Geçmiş çok eskilere dayanan bir el sanatıdır. Günümüzde teknolojinin ilerlemesi ve yaşam koşullarının değişmesi ile bu el sanatı unutulmaya yüz tutmuştur. Araştırmanın konusu olan zembil örücülüğü Bafra el sanatları arasında önemli bir yer tutmaktadır.

Anadolu Sigorta, 2010 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın teknik danışmanlığında hayata geçirdiği "Bir Usta Bin Usta" Sosyal Sorumluluk Projesi' kapsamında Samsun'un Bafra ilçesinde zembil örücülüğü kursu açmış ve kursun eğitmenliğini zembil örme ustası Nuran Güngör yapmıştır. Bu proje ile zembil örme kursuna katılan kadınlara aile bütçesine destek olmak ve meslek edindirmek amaçlanmıştır.

Bu çalışmada amacımız; Bafra zembil örücülüğüne dikkat çekmek ve tanıtımını yapmak, bu sanatı icra eden ve eğitmenliğini yapan Nuran Güngör'ün hayatı ve çalışmaları hakkında bilgiler vermektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, zembil örmede kullanılan hammaddeler ve bu hammaddelerin örmeye hazırlanması, zembil örmenin işlem basamakları başlıkları altında ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca bitkisel örücülüğün günümüzdeki durumuna, Bafra zembil örücülüğü hakkında bilgilere ve Bafra Halk Eğitim Merkezinde zembil örücülüğü eğitmenliği yapan Nuran Güngör'ün çalışmalarına yer verilerek, zembil örücülüğüne yapmış olduğu katkılar üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bitkisel Örücülük, Zembil, Bafra Zembil Örücülüğü, Nuran Güngör.

Abstract

Herbal knitting is the name given to the process of knitting with various techniques after plant stems or branches and leaves are turned into strips. It is a handicraft that dates back to ancient times. Today, this handicraft has begun to be forgotten with the advancement of technology and the change in living conditions. Zembil knitting, which is the subject of the research, has an important place among Bafra handicrafts.

In 2010, Anadolu Sigorta opened a Zembil knitting course in Bafra within the scope of the "One Master, Thousand Masters" Social Responsibility Project, under the consultancy of the Ministry of Culture and Tourism, in order to revive the professions that were on the verge of disappearing, Nuran Güngör was the instructor of the course as a zembil knitting master. With this project, it is aimed to support the family budget and provide a profession for the women participating in the zembil knitting course.

Our aim in this study; to draw attention to Bafra zembil knitting and to promote zembil knitting, to give information about the life and works of Nuran Güngör, who practices and teaches this art. For this purpose, detailed information is given under the headings of the raw materials used in knitting zembil and the preparation of these raw materials for knitting, the process steps of knitting zembil. In addition, the current state of herbal knitting and information about Bafra zembil knitting are mentioned. The work of Nuran Güngör, who was a zambil knitting instructor at Bafra Public Education Center, was included, and his contributions to zambil knitting were emphasized.

Keywords: Herbal Knitting, Zembil, Bafra Zembil Knitting, Nuran Güngör.

*Bu makale 08-10 Eylül 2021 tarihleri arasında Samsun'da düzenlenen Uluslararası "Anadolu'nun Geleneksel El Sanatları; Sanatçı ve Zanaatkar Buluşması" Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Afyon/Türkiye. ORCID: 0000-0002-8838-0620, sultan.sokmen@hotmail.com

***Doç. Dr. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, ORCID: 0000-0003-4967-4164, zbalkanal@gmail.com

1. GİRİŞ

İnsanoğlu tarih boyunca doğada yetişen bitkilerden her alanda yararlanmıştır. Bu yararlanma şekilleri bazen konutlarda çatı ve yalıtım malzemesi, bazen dokuma, bazen de örücülük şeklinde olmuştur.

Doğada yetişen ya da kültüre alınmış bazı bitkilerin saplarının, dal ya da yapraklarının ince şeritler haline getirildikten sonra bu şeritlerden çeşitli biçimlerde örme işlemi yapılmasına bitkisel örücülük denir (Kayabaşı, 2011, 136). Akpınarlı ve Üner (2019) "Geleneksel Tekstillerin Özellikleri ve Çeşitleri" isimli makalede, bitkisel örücülüğü, araçsız yapılabilen el örücülüğü içinde değerlendirmişlerdir.

Anadolu'da bitkisel örücülük yöreden yöreye farklı tekniklerle kendini göstermektedir. Bitkisel örücülük geçmişte yoğun olarak yapılmasına rağmen günümüzde az da olsa bazı yöreler de halen yapılmaktadır. Bu yörelerden biri de Samsun'un Bafra ilçesidir. Bafra Samsun ilinin bir ilçesi olup Karadeniz'e 20 kilometre uzaklıkta, Kızılırmak'ın biriktirdiği birikinti ovası üzerinde kurulmuş bir yerleşim yeridir. Geçmişten günümüze geleneksel olarak devam eden bitkisel örücülük Bafra ilçesinde yöre adıyla zembil örücülüğü olarak bilinmektedir.

Türkçe sözlükte zembil, hasırdan örülmüş kulplu torba olarak geçmektedir (Püsküllüoğlu, 1995, 1686). Yörede uygulanan zembil örücülüğünün bilinen tarihi 200 yılı aşmaktadır (Ünal, 2020, 90). Bafra Zembili üretimi bölgede yöreye özgü zembil örme sanatının gelişmesine katkı sağlarken; servis ve sunum tepsisi olarak kullanılmakta ayrıca taşıma ve hediyelik eşya gibi çeşitli amaçlara da hizmet etmektedir (Anonim, 2021, 114). Bafra zembili, 18 Şubat 2015 tarihinde coğrafi işaret kapsamına alınmıştır (URL 1).

Bafra'da zembil örücülüğü Halk Eğitim kursları ve projelerle yaşatılmaya çalışılmaktadır.

2010 yılında Samsun'un Bafra ilçesinde Bafra Halk Eğitim Merkezi'nde Avrupa Birliği (AB) Kadın İstihdamını Destekleme Hibe Programı kapsamında hazırlanan "Bitkisel Örücülük-Zembil Örme Kursu" verilmiştir (URL 2). Bafra Umut Derneğinin "Bafrasta Projesi" adı altında 2018 yılında, Bafra İŞKUR Müdürlüğü, Bafra Halk Eğitim Merkezi ve Bafra Umut Derneği iş birliğiyle açmış olduğu Zembil Örme Kursu'yla 20 işsiz ev kadını cep harçlığı olarak ödenen ücretle meslek edinmişlerdir (URL 3). Anadolu Sigorta'nın kaybolan ya da kaybolmaya yüz tutan mesleklerle olan ilgiyi arttırmak ve bu meslekleri yeniden canlandırmak amacıyla 2010 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın teknik danışmanlığında hayata geçirdiği "Bir Usta Bin Usta" Sosyal Sorumluluk Projesi'nin son kursu olan, Samsun'un Bafra ilçesindeki Zembil Örücülüğü kursudur (URL 4). 2010 yılında hayata geçirilen ve 2019 yılsonu itibarıyla 10. yılını tamamlayan "Bir Usta Bin Usta" sosyal sorumluluk projesi, her yıl 5 farklı ilde 5 farklı mesleki kurs açma hedefine ulaşmıştır. Böylece proje, son kursu olan Bafra'da açılan Zembil Örücülüğü ile kaybolma tehlikesinde olan 50 farklı mesleğe 1000 usta adayı yetiştirerek sonlandırılmıştır (URL 5).

Makalede, Bafra zembil örücülüğünün tanıtımı yapılarak bu sanatı icra eden ve eğitmenliğini yapan Nuran Güngör'ün hayatı ve çalışmaları hakkında bilgiler vermek amaçlanmıştır. Araştırmada, Bafra zembil örücülüğünde kullanılan araç gereçler, zembil örme aşamaları, zembil örme ustası Nuran Güngör'ün çalışmalarına yer verilmiştir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, alan araştırması yöntemi uygulanmıştır. 2013 yılında Bafra zembil örücülüğü ve zembil örme ustalarını saptamak amacı ile Bafra'ya gidilerek inceleme yapılmıştır. 2021 yılında araştırma güncellenmiştir. Bafra zembil örme ustası Nuran Güngör ile sözlü görüşme yapılmış, Bafra'da zembil örücülüğü ve bu konuda yapmış olduğu çalışmalar hakkında bilgi alınmıştır. Nuran Güngör'ün vermiş olduğu bilgiler doğrultusunda Bafra zembil örücülüğünün yapımının işlem basamakları sunulmuştur.

3. BAFRA ZEMBİL ÖRÜCÜLÜĞÜ

3.1. KULLANILAN HAMMADDELER VE ARAÇLAR

Zembilin hammaddesi mısır yeleği ve kındıradır.

3.1.1. Mısır (Zea Mays.L.)

Buğdaygiller (Gramineae) familyasının Maydeae oymağına giren mısır, tüm serin iklim ve sıcak iklim tahılları içinde dünyada en yüksek verimi gösteren, güneş enerjisini en iyi kullanabilen ve birim alandan en fazla kuru madde üretebilen bitkidir (Kırtok, 1998, akt. Tezel, 2018, 17). Mısır bitkisinden iki şekilde yararlanılır. Bunlar tanesi ve otsu gövdesidir. Mısırın taneleri insan beslenmesinde doğrudan kullanıldığı gibi (ekmek yapımı ve çerezlik olarak); yemeklik sıvı yağ, nişasta, glikoz ve yem sanayiinde de değerlendirilir. Otsu gövdesi ise hayvan yemi olarak kullanılır (Şahin, 2001, 73). Ayrıca mısır koçanı yapraklarından örücülük ve dokumacılıkta yararlanmaktadır. Bafra’da, mısır koçanı yapraklarına “mısır yeleği” adı verilmektedir. Ağustos ila Ekim ayları arasında mısır hasat zamanı yapılarak mısır yelekleri toplanır (Fotoğraf 1). Toplanan malzemeler kuru yerde muhafaza edilir.

Fotoğraf 1. Nuran Güngör mısır yapraklarını toplarken

(Nuran Güngör Arşivi).

Fotoğraf 2. Toplanmış mısır yaprakları

(Nuran Güngör Arşivi).

3.1.2. Kındıra

Kındıra, Türkçe sözlükte, “sulak yerlerde yetişen, sert ve şerit yapraklı, yapraklarının ucu dikensi kenarları keskin, bir çeşit ot” olarak geçmektedir (Özmen, 2010, 260). Kındıra kesimi, Kızılırmak Deltasından kuşların üreme mevsimi göz önüne alınarak Aralık ve şubat ayı arasında yapılır. Türkiye’nin nadir yörelerinde az miktarda bulunan kındıra otunun en fazla olduğu yer Kızılırmak Deltası’dır (Öztürk, 2019, 172). Kızılırmak Deltası Türkiye’nin Karadeniz kıyısındaki en önemli delta ovasını ve sulak alanlar kompleksini oluşturmuştur. Kızılırmak Deltası, 1998 yılında “Ramsar Alanı” içine giren, “Uluslararası öneme sahip alan” özelliği taşıyan ve bu özelliği ile Karadeniz Bölgesi’ndeki tek sulak alandır (Can ve Taş, 2012, 2). Her yıl deltadaki toplam saz alanının yaklaşık %25’i kesilmektedir. Kesilen sazın büyük bir bölümü ihraç edilmektedir. Bir kısmı ise hasır, sepet vb. yapımında, binaların özellikle hayvan barınaklarının çatılarını örtmede ve ahırlarda zemine sermek için kullanılmaktadır. Göllerde Potamogeton sp., göl kenarlarında ise kamış (Phragmites australis) ve hasır otu (Typha sp.) türleri bulunmaktadır. Bataklıklar, sazlık, kamışlık ve saz otuyla (Scirpus lacustris) (Erciyes, 2011, 2), kofa otu, su mercimeği, su şamdanları, düğün çiçeği baskın türleri oluşturur (Şahin vd., 2013, 272). Yörede Kızılırmak deltasındaki birçok farklı sazlık bitkisinin hepsine birden kındıra denilmektedir. Kaynak kişilerden alınan bilgilere göre, hasır dokumacılığında hasır otu (Typha sp.) türleri, zembil örücülüğünde ise “Scirpus

lacustris" isimli saz bitkilerinin kullanıldığı tespit edilmiştir (Karaboğaz, Sözlü Görüşme, 2021). *Scirpus lacustris*, 40-300 cm yükseklikte, çok yıllık ve otsu bir bitkidir. Su kenarlarında yetişir (Baytop, 1997, 239). Bir çeşit bataklık sazıdır (Fotoğraf 3, 4). Durgun ve sığ sularda, drenaj kanallarında ve bataklıklarda *Phragmites communis* ile beraber bulunur. Kökler kısa, yüzeysel ve sert rizom meydana getirir. Gövdesi yuvarlak, güçlü, sivri silindirik biçimli, tüysüz ve tek tek bulunur. Çiçek kümesi sapları eşit olmayan şemsiyeciklerden oluşur. Meyveler 3 köşeli 2-3 mm. boyutlarında, düz yüzeyli kahverengimsi ya da grimsi-siyah renklidir. Gövde içi gözle görülebilir şekilde süngerimsi yapıdadır. Tohumla ve rizomla ürer (Özer vd. 1999, 146).

Fotoğraf 3. Kındıra (*Scirpus lacustris*)

Fotoğraf 4. Kurutulmuş Kındıra

Kızılırmak Deltası (Burhan Karaboğaz Arşivi, 2021).

(Nuran Güngör Arşivi, 2021).

Ayrıca, çuvaldız, su püskürtme şişesi, havlu, kumaş boyası veya doğal boyalar ise zembil örücülüğünde kullanılan diğer malzemelerdir (Fotoğraf 5). Soğan veya yeşil ceviz kabuklarının kaynatılmasıyla elde edilen doğal boya renklendirmede kullanılabilir (Yılmaz, 2019, 56; Demirel, 2015, 118).

Fotoğraf 5. Bafra Zembil örücülüğünde kullanılan malzemeler (Nuran Güngör Arşivi, 2021).

3.2. Zembil Örne Aşamaları

Bafra zembil örücülüğünde bitkisel örücülükte sıklıkla kullanılan sarma tekniği uygulanmaktadır.

Bu teknikte bir merkezden başlanarak bir demet buğday, çavdar sapı, kofa bitkisi üzerine buğday, çavdar, mısır koçanı ya da rafya sarılarak çeşitli ürünler yapılır (Atay, 1987, 604).

Bafra zembil örme işleminin ilk aşamasında, kındıra ıslatılarak havluya sarılır yumuşaması sağlanır, avuç içinde bükülerek kındıra kullanıma hazır hale getirilir (Fotoğraf 6-8). Yapılacak işin kalınlığına göre kındıra bükümü değişir. Bükülmeden önce avuç içi ıslatılır. Yoksa avuç içini keser. Avuç içinde hem kendi içinde hem de bütün halde döndürülerek bükülür. Başlangıç kısmı bağlanır. Genellikle 4 yapraktan 2 şer yapraklı iki grup halinde bükülür. İnceldiği noktada ek yaprak eklenir. Ek bölgelerde kalan çıkıntılar en son makasla temizlenir. Diğer taraftan kurutulmuş mısır yaprakları ıslatılır. Yırtılmaması için 2 dakika kadar bir bez içine sarılarak bekletilir. Eşit aralıklarla yapraklar bükülür. Eşit aralıklarla olmazsa düğümler eşit olmaz. Gerektiğinde ek koyulup inceliyor kalınlaşırlar. Yapraklar çuvaldıza geçirilerek kındıranın üzerine sarılarak istenilen objeler çalışılır.

Fotoğraf 6. Kındıranın ıslatılması

(Nuran Güngör Arşivi, 2021).

Fotoğraf 7. Kındıranın bükülmesi

(Nuran Güngör Arşivi, 2021).

Fotoğraf 8. Bükülmüş kındıra (Nuran Güngör Arşivi, 2021).

Bükülmüş kındıranın kalınlığı veya inceliğine göre bir metrede ortalama 135-150 düğüm atılır. Ortalama boyutta bir Bafra Zembili için toplam 2470-2500 adet ilmek atılır ve sepetin toplam ağırlığı 670-700 gr. civarındadır (URL1).

Yuvarlak formda zembil yapımı için Mısır yelekleri eni birer cm olacak şekilde parçalara ayrılır. Şerit halindeki mısır yeleği bükülmüş kındıra üzerine sarılır (Fotoğraf 9). Sarılan uç kıvrılarak yuvarlak bir şekil verilir (Fotoğraf 10). Mısır yeleği çuvaldıza geçirilir, bükerek daire yaptığınız kındıranın ortasından aşağıdan yukarıya çekilir. Geçirilen mısır yeleği üstte uzun ve altta kısa olmak üzere ayarlanır (Fotoğraf 11, 14). Kısa kalan parça kındıranın altından geçirilir. Öndeki uzun parça yukarıya kaldırılır. Öne alınan kısa parça uzun parçanın arkasından alınır (Fotoğraf 12, 16). Başparmakla sıkıştırılan kısa parçanın üzerine uzun parça sarılarak devam edilir (Fotoğraf 17). Her ilmek için şerit halinde ayrılmış mısır yeleklerinden bir tanesini kullanılır. Aynı ilmek deliklerinden birkaç defa ilmekler atılarak yuvarlağın genişlemesi sağlanır (Fotoğraf 13, 14). Diğer sıralar oluşturulurken, bir alt sıranın ilmeklerinin arasından geçirerek bu işlemi devam ettirilir.

Fotoğraf 9, 10. Şerit halindeki mısır yeleğinin kındıra üzerine sarılması ve kıvrılarak yuvarlak şekil verilmesi (Sultan Sökmen Arşivi, 2013).

Fotoğraf 11, 12. Mısır yeleğinin bükülmüş kındıranın ortasından geçirilmesi ve altta olan mısır yeleği üstte doğru kıvrılması (Sultan Sökmen Arşivi, 2013).

Fotoğraf 13, 14. Mısır yeleğinin çuvaldıza geçirilmesi ve bükerek daire yapılan kındıranın ortasından aşağıdan yukarıya çekilmesi (Sultan Sökmen Arşivi, 2013).

Fotoğraf 15, 16. Kısa kalan parçanın kındıranın altından geçirilmesi ve öndeki uzun parçanın yukarıya kaldırılıp öne alınan kısa parçanın uzun parçanın arkasından alınması (Sultan Sökmen Arşivi, 2013).

Fotoğraf 17. Mısır yeleğinin devam eden kındıranın üzerine sarılması (Sultan Sökmen Arşivi, 2013).

Dikdörtgen formda zembil yapımı için kındıra üzerine istenilen uzunluğa göre mısır yelekleri sarılır (Fotoğraf 18). Mısır yeleği kındıranın arasından geçirilir ve yapılacak objenin üstte kalan tarafında yaprak parçası uzun altta kalan tarafında yaprak parçası kısa olacak şekilde ayarlanır (Fotoğraf 19). Kısa kalan parça kındıranın altından geçirilir. Öndeki uzun parça yukarıya kaldırılır. Öne alınan kısa parça uzun parçanın arkasından alınır (Fotoğraf 20). Başparmakla sıkıştırılan kısa parçanın üzerine uzun parça sarılarak devam edilir (Fotoğraf 21). Zembilin dikdörtgen formda olması için sağlı sollu gelgitler yapılır (Fotoğraf 22). İstenilen ölçülere geldiği zaman tek yönlü zembil etrafında sarımlar yapılır (Fotoğraf 23). Dikdörtgen formun dış kısmından çalışılır. Köşe dönüşlerinde düzgünlüğü yakalayana kadar aynı gözden iki üç yaprak geçirilir. Düz bölümlerde ise bir gözden bir yaprak geçirilir. Boyama işlemi için, 1 paket kumaş boyası su bardağında sıcak su ile karıştırılır ve eritilir. 5 litre suya ilave edilir. İçerisine 1 avuç tuz ve 1 bardak sirke koyulur. Daha sonra yaprak suyun içerisine ıslatılır ve 1,5 saat kaynatılır. Kaynatma işlemi bittikten sonra yapraklar tencereden çıkarılır ve boya atmayıncaya kadar yıkanır. Kurumaya bırakılır.

Fotoğraf 18, 19. Mısır yeleğinin kındıra üzerine sarılması ve kıvrılan kındıranın arasından mısır yeleğinin geçirilmesi (Sultan Sökmen Arşivi, 2013).

Fotoğraf 20, 21. Uzun parçanın yukarıya kaldırılıp öne alınan kısa parçanın uzun parçanın arkasından alınması ve devam eden kındıranın üzerine sarılması (Sultan Sökmen Arşivi, 2013).

Fotoğraf 22, 23. Dikdörtgen formun oluşması için sağı sollu gelgitlerin yapılması ve istenilen ölçülere geldiği zaman tek yönlü olarak sarımların yapılması (Sultan Sökmen Arşivi, 2013).

3.2. Bafra Zembil Ustasi Nuran Güngör

Nuran Güngör, 1969 Alaçam doğumludur. Açık Öğretim Fakültesi Ev İdaresi ön lisans mezunudur. 1989'dan beri Bafra Halk Eğitim Merkezinde, giyim, makine nakışı, ev tekstili, yiyecek içecek hizmetleri, zembil örücülüğü ve el sanatları teknolojisi gibi farklı branşlarda çalışmaktadır. Bafra'da yaşamaktadır. Evli ve iki çocuk annesidir. 2010-2011 yılları arasında Bafra Doğanca Belediyesi kadın istihdamına yönelik Bitkisel Örücülük Avrupa Birliği Projesi eğitmeni, 2019 da Ustalar Kursiyerle Buluşuyor Projesi ve 2019 da Anadolu Sigortanın Bir Usta Bin Usta Projesinde Bafra Zembil Örme eğitmeni olarak görev yapmış, festivaller, konferanslar, TV Programları ve Halk Eğitim Kurslarına katılarak Bafra Zembil Örücülüğünün tanıtımını yapmıştır.

Fotoğraf 24. Nuran Güngör zembil örerken (Nuran Güngör Arşivi, 2021).

3.3.1. Nuran Güngör'ün Yapmış Olduğu Zembillerden Örnekler

Bafra'da Zembil Göltepe Köyü merkezli civar köylerde yaklaşık 200 yıldır, poşetlerin olmadığı yıllarda pazar çantası, çamaşır ya da ekmek taşıma sepeti olarak üretilmiştir. Günümüzde ise zembil, modernize edilmiş, renklendirilmiş, kullanım alanı genişletilmiştir. Nuran Güngör'ün çalışmalarında bu tarz örnekler görülmektedir. Bebek puseti, çanta, şapka, vazo, nihale ve sunum objeleri Nuran Güngör'ün çalışmaları arasında yer almaktadır (Fotoğraf 25-36).

Fotoğraf 25, 26. Çanta örnekleri (Nuran Güngör Arşivi, 2021).

Fotoğraf 27, 28. Bafra yöresine has olan Bafra kaymaklı lokumu ve Bafra nokulunun zembilden yapılmış tepsiler ile sunumu (Nuran Güngör Arşivi, 2021).

Fotoğraf 29, 30. Sunum objeleri (Nuran Güngör Arşivi, 2021).

Fotoğraf 31, 32. Şekerlik ve şapka örnekleri (Nuran Güngör Arşivi, 2021).

Fotoğraf 33, 34. Bebek puseti ve vazo örnekleri (Nuran Güngör Arşivi, 2021).

Fotoğraf 35, 36. Sepet ve Nihale örnekleri (Nuran Güngör Arşivi, 2021).

4. SONUÇ

Bafra Zembili; Kızılırmak Deltasında yetişen ince uzun, yapraklarının kenarları keskin, ucu diken gibi, bir çeşit bataklık sazı olan kındıra ile mısır koçanının yapraklarının yani mısır yeleğinin birlikte örülmesi ile oluşan çeşitli amaçlar için kullanılan bir çeşit eşyadır. Bafra'da Zembil için gerekli olan kındıra ve mısırın bir arada yetişmesi, zembilin yöreye özgü bir sanat haline gelmesine sebep olmuştur. Bafra Zembili, Karadeniz

Bölgesinde yöreye özgü zembil örme sanatının gelişmesine katkı sağlamasının yanı sıra; servis ve sunum tepsisi, taşıma ve hediyeelik eşya olarak kullanılmaktadır. Bafra yöresine has olan Bafra nokulu ve Bafra kaymaklı lokumunun yöreye has zembilden yapılmış tepsileri ile sunumu görsel bir zenginlik kazandırmaktadır.

Nuran Güngör Bafra zembil örme eğitmenliği yapmış, festivaller, konferanslar, TV Programlarına katılarak, Bafra Zembil Örucülüğünün tanıtımını yapmıştır. Zembilde atılan her düğüm ören kişi için farklı duygular taşımaktadır. Nuran Güngör için zembil gönül işidir, geçmişi, hayalleri, huzuru, en önemlisi yaşadığı yere verilmiş sözü ve borcudur.

Yörelerimizde bu şekilde tabiatla yer alan malzemelerin kullanılarak ürün haline dönüştürülmesi hem ülke ekonomisine hem de yapan kişilerin bütçelerine katkı sağlayacaktır. Hammaddede konusunda doğal kaynakları zengin olan ülkemizde bu tarz çalışmaların önemi büyüktür.

Unutulmaya yüz tutmuş zembil örücülüğü, Bafra Halk Eğitim Merkezinin faaliyetleri ve bu konuda yapılan projelerle desteklenmektedir. Coğrafi işaret alan Bafra zembilini güncel tutarak bölge insanına gelir kapısı haline getirmek ve geliştirerek korumak için üretiminin devam etmesi büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

[Akpınarlı, H. Feriha. ve Üner, İbrahim \(2019\). Geleneksel Tekstillerin Özellikleri ve Çeşitleri, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 34, s. 133-145.](#)

Anonim (2021). Tr 83 Bölgesi El Sanatlarının Pazarlanması ve Satış-Pazar Araştırması Raporu, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, www.yesilirmak.org.tr.

Atay, Ayten (1987). *Örucülük Temel Ders Kitabı*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

[Baytop, Turhan \(1997\). Türkçe Bitki Adları Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 578.](#)

Can, Özgen, Taş Beyhan (2012). Ramsar Alanı İçinde Yer Alan Cernek Gölü ve Sulak Alanının (Kızılırmak Deltası, Samsun) Ekolojik ve Sosyo-Ekonomik Önemi, *TÜBAV Bilim Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, s. 1-11.

[Demirel, Ersin \(2015\). Bafra İkiztepe-Nerik \(Vezirköprü\) Kültür Yolu, Bafra Belediyesi Yayını.](#)

Erciyes Y., Kiraz (2011). *Önemli Bir Doğa Alanı: Kızılırmak Deltası*, Samsun Sempozyumu.

Kayabaşı, Nuran (2011). *Türk El Sanatları*, Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları. Yayın No:90.

[Kırtok, Yusuf \(1998\). Mısır Üretimi ve Kullanımı, İstanbul: Kocaeli Basım ve Yayınevi, s. 125-129.](#)

Özer, Zeki, Önen, Hüseyin, Tursun, Nihat ve Uygur, Nezihi (1999). *Türkiye'nin Bazı Önemli Yabancı Otları (Tanımları ve Kimyasal Savaşları)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Yayınları No: 38, Kitap Serisi No: 16.

[Özmen, Mehmet \(2010\). "Hatay-Erzin Başlamış Köyünden Derlenen Bitki Adları, Atatürk Kültür Merkezi, Erdem Dergisi 58: 255-268.](#)

Öztürk, Ayşe (2019). *Bafra'nın Kültür Tarihi ve Türkler*, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

[Ünal, Nursen \(2020\). Samsun'un Bafra Ve Kayseri'nin Sindelhöyük Kasabası'nda Sürdürülen Bitkisel Örucülüğün Ham Madde, Teknik, Kompozisyon, Renk Ve Boyut Özelliklerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma, 14. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları No: 71, s. 89-92.](#)

Püsküllüoğlu, Ali (1995). *Türkçe Sözlük*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

[Şahin, Salih \(2001\). Türkiye'de Mısır Ekim Alanlarının Dağılışı ve Mısır Üretimi, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 21, Sayı 1, s. 73-90.](#)

Tezel, Mehmet (2018). Türkiye'de Silajlık Mısır Üretimi ve Hayvan Beslemede Yeri, *Türktob Dergisi*, Sayı 25, s. 17-19.

[Şahin Bilal, Aslan Serdar, Ayyıldız Gül, Vural Mecit \(2013\). Kızılırmak Deltasında Görülen Habitat Tipleri, Samsun: III. Ulusal Sulak Alanlar Kongresi.](#)

Yılmaz, H. Tuğçe (2019). *Halk Kültürü Ürünleri Bağlamında Bafra İlçesi Kent İmgeleri*, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

URL 1. <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/Resources/Temp/390049B9-0E2D-44DD-86FE-A83C2172F178.Pdf/Erisim> Tarihi: 25.07.2021.

- URL 2. <https://www.yenisafak.com/yere/bafrali-kadinlar-bitkisel-oruculuk-ogreniyor-295501> /Eriřim Tarihi: 25.07.2021.
- URL 3. (<https://www.haberturk.com/samsun-haberleri/60833452-bafra-zembili-ankarada-ilgi-odagi-oldu>) /Eriřim Tarihi: 20.07.2021.
- URL 4. (<https://www.birustabinusta.com.tr/web/131-44835-1-1/bir-usta-bin-usta/bir-usta-bin-usta-medya/bir-usta-bin-usta-haberler/bir-usta-bin-usta-projesinin-50-mesleki-kursu-da-tamamlandi>) /Eriřim Tarihi: 22.08.2021.
- URL 5. <https://www.birustabinusta.com.tr/web/131-44835-1-1/bir-usta-bin-usta/bir-usta-bin-usta-medya/bir-usta-bin-usta-haberler/bir-usta-bin-usta-projesinin-50-mesleki-kursu-da-tamamlandi> /Eriřim Tarihi: 25.08.2021.

KAYNAK KİşİLER

Burhan Karaboğaz, Çiftçi, Samsun, Bafra, 2021.

Nuran Güngör, Zembil Örne Ustası, Samsun, Bafra, 2021.